

Ramverk för Region Skånes konstsamling

Grundprinciper och riktlinjer för Region Skånes
konstsamling

Maria Bajt, *Må kraften vara med dig*, 2020. Helsingborgs lasarett, vårdrum.
Foto: Brendan Austin

Region Skånes konstsamling ska vara en drivande och konstnärligt utforskande kraft, med omsorg om människan.

Innehållsförteckning

1	Introduktion till Ramverk för Region Skånes konstsamling	4
1.1	Inledning: Välkommen till ett ramverk i konstens tjänst	4
1.2	Begreppsförklaringar	4
1.3	Ramverk: definitioner och avgränsningar	5
1.4	Förvaltningarna bakom ramverk	5
1.5	Revidering av ramverk	6
2	Region Skånes konstsamling är en del av Regional kulturplan	7
2.1	Regional kulturplan och konstsamlingen	7
3	Region Skånes konstsamling	9
3.1	Visionen	9
3.2	Konstsamlingens syfte	9
3.3	Konstsamlingens mål	9
4	Grundprincip Region Skånes konstsamling	11
4.1	Producera	11
4.2	Förvalta	11
4.3	Förmedla	12
5	Riktlinjer Region Skånes konstsamling	14
5.1	Producera	14
5.2	Förvalta	16
5.3	Förmedla	18
6	Konstprocessen	20
6.1	Identifiera behov av konst	20
6.2	Anskaffa konst	21
6.3	Hantera konst	21
6.4	Tillhandahålla konst	21
6.5	Avveckla konst	21
7	Bakgrund konstsamlingen	22
8	Vägledande dokument	25
8.1	Riktlinjer för konstnärlig gestaltning – Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd	25
8.2	Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö	29
8.3	Miljöprogram för Region Skåne 2030	30
8.4	Region Skånes strategi för kultur och hälsa 2022–2030	31
8.5	Konst som resurs i vården	32
8.6	Barnkonventionen	32
8.7	Jordabalken	33

1 Introduktion till Ramverk för Region Skånes konstsamling

1.1 Inledning: Välkommen till ett ramverk i konstens tjänst

Manualer är utmärkta tjänstehjon och värdelösa herrar, uttrycker filosofen Jonna Bornemark under en föreläsning på Skissernas museum i Lund hösten 2021. Under samma period samarbetar Kulturförvaltningen och Regionfastigheter, Region Skåne, för att utveckla en manual bestående av grundprinciper och riktlinjer, ett så kallat ramverk, för vardaglig hantering av Region Skånes konstsamling. Konstsamlingen som består av närmre 34 000 konstverk är i rörelse. Till vardags är delar av konstsamlingen både utställd och på väg till och från Region Skånes olika verksamheter. Konstpubliken är stor och består av alla som besöker Region Skånes lokaler. Ramverket ska aldrig synas för den stora publiken, utan enbart vara vardagens redskap för dem som arbetar med konstsamlingen. Med andra ord ett ramverk i konstens tjänst.

Ramverket används av konsthandläggare på Regionfastigheter i en rad beslut, till exempel kring inköp och donationer. Ramverket utvärderas och revideras av Kulturförvaltningens utvecklare för bild och form. Kulturförvaltningen och Regionfastigheter hälsar alla medarbetare - nutida och framtida - välkomna att använda Ramverk för Region Skånes konstsamling.

Orrit Stahlénus, Region Skånes kulturförvaltning & Kristina Möster Nilsson, Regionfastigheter, våren 2022

1.2 Begreppsförklaringar

Grundprincip är en avsiktsförklaring och vägledande grundval inom ett område. Riktlinje beskriver handlingsutrymme i en viss fråga eller inom ett område. Riktlinjer behövs för att stödja den befintliga verksamheten så att den bedrivs effektivt och med kvalitet. Processer med rutiner beskriver arbetssätt. Det kan exempelvis vara vad som ingår i en arbetsuppgift, när och hur ofta den ska göras samt vem eller vilka som ska göra den.

1.3 Ramverk: definitioner och avgränsningar

Utgångspunkten för ramverket är ett internationellt standardiserat system kallat Spectrum 5.0 som handlar om hur museisamlingar förvaltas. Ramverk för Region Skåne konstsamling tar hänsyn till att konstsamlingen är i ständigt bruk och rörelse och att den återfinns på många olika platser i Skåne. I ramverket har principerna från Spectrum 5.0 anpassats till förutsättningarna som finns i en regional konstsamling.

Ramverket säkerställer att Kulturförvaltningen och Regionfastigheter arbetar i enlighet med konstsamlingens vision och syfte. Ramverket bidrar till både tydlighet och riktning; för strategisk utveckling av konstsamlingen men även till hjälp för den vardagliga hanteringen. Ramverket är en vägledning med målet att utveckla konstsamlingen och stödja samt strukturera arbetet i ett långsiktigt perspektiv.

Regionfastigheter **producerar, förvaltar** och **förmedlar** konstnärlig gestaltning inom Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd. Begreppen Producerar, Förvaltar och Förmedlar återkommer på flera ställen som en struktur för ramverket.

Rutiner för att hantera konstsamlingen beskrivs inte i detta dokument. Processer för rutiner har publicerats av Regionfastigheter 2022. Samlingsnamnet för rutinerna är Konstprocessen. För medarbetare att ta del av Konstprocessen använd dokumentlänk [Fastighetsförvaltningsprocessen - Konstprocessen](#) (sharepoint.com) eller kontakta konstservice@skane.se

Region Skånes konstsamling kallas i texten för konstsamlingen.

1.4 Förvaltningarna bakom ramverk

Två av Region Skånes förvaltningar har ansvaret för Region Skånes konstsamling: Kulturförvaltningen och Regionfastigheter. Båda förvaltningarna har omfattande uppdrag inom kultur respektive fastighet. Nedan sammanfattas förvaltningarnas uppdrag med konstsamlingen.

Kulturförvaltningen

Kulturförvaltningens uppdrag är att i samarbete med kulturaktörer och kommuner göra konst och kultur tillgängligt för så många skåningar och besökande som möjligt. Kulturförvaltningen ansvarar för Region Skånes konstsamling utifrån ett strategiskt kulturpolitiskt perspektiv.

Kulturförvaltningens ansvarsuppgift i konstsamlingen bygger på de tre

bärande principerna för den regionala kulturpolitiken; kulturens egenvärde, kulturens demokratiska grund och kulturens kraft i samhällsbygget. Kulturförvaltningens arbete med konstsamlingen fokuserar på långsiktiga perspektiv, strategiska utvecklingsmöjligheter i förhållande till Skånes invånare och de platser där konsten finns samt bildkonstens infrastruktur i Skåne.

Kulturförvaltningen arbetar på uppdrag av kulturnämnden.

Regionfastigheter

Regionfastigheter producerar, förvaltar och förmedlar konstnärlig gestaltning inom Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd. Genom Regionfastigheter har avdelningen Konstservice verksamhetsansvar för konstnärlig gestaltning. Konstservice arbete knyts direkt till Region Skånes konstsamling. Konstservice omfattande uppdrag, där konstsamlingen är verktyget, förmedlas genom Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö – arkitektur, form och design (2018) - med en helhetssyn på formandet av livsmiljön där människan och människans behov är utgångspunkt. Gestaltad livsmiljö innefattar förutom arkitektur, form och design, även konst, historiska sammanhang och sociala värden. Regionfastigheter arbetar på uppdrag av Servicenämnden.

1.5 Revidering av ramverk

Ramverket revideras i samband med ny regional kulturplan vart fjärde år. Ramverket beslutas av Kulturnämnden.

2 Region Skånes konstsamling är en del av Regional kulturplan

2.1 Regional kulturplan och konstsamlingen

Dokumentlänk: [Regional kulturplan för Skåne 2021–2024](#)

Den regionala kulturplanen beslutas av regionfullmäktige och gäller för alla Region Skånes verksamheter och politikområden. Kulturplanen beskriver de regionala kulturpolitiska målen och pekar ut ett antal utvecklingsområden. Regional kulturplan gäller i fyra år och nuvarande plan gäller mellan 2021–2024. Det finns ett samspel mellan kulturplanen och utveckling av konstsamlingen som i korthet beskrivs nedan.

Utgångspunkterna för Region Skånes kulturpolitik är: kulturens egenvärde, kulturens demokratiska grund och kulturens kraft i samhällsbygget.

Region Skånes kulturpolitiska mål:

Hela Skåne ska utveckla och ha tillgång till ett rikt och dynamiskt kulturliv av hög kvalitet med både bredd och spets som fler ska ha förutsättningar att delta i och ta del av på lika villkor.

Region Skåne ska verka för ett ökat konst- och kulturutbud av hög kvalitet samt bidra till att kultur är tillgänglig i hela Skåne.

Fler barn, unga och vuxna ska oavsett individuella och geografiska förutsättningar ha tillgång till ett brett och varierat utbud och en mångfald av berättelser. Fler ska ha möjlighet att skapa och uttrycka sig genom kultur.

Konstsamlingen bidrar till uppfyllelsen av kulturplanen. Nedan finns de fem utvecklingsområden som kulturplanen pekar ut som prioriterade områden. Under områdena har kulturförvaltningen tagit fram ett antal insatser, här listas de insatser som har direkt beröring med konstsamling med en kort beskrivning om på vilket sätt konstsamlingen bidrar.

1. Konstnärligt skapande
 - a. Främja en mångfald av konst- och kulturuttryck: genom att köpa in och producera konst till samlingen så bidrar man till en mångfald av konstnärliga uttryck

- b. Stimulera nya modeller, metoder och samarbeten för konstnärliga experiment: genom olika typer av utlysningar, skissupdrag för konstnärlig gestaltning
2. Delaktighet och medskapande
- a. Öka kunskap om sambandet mellan kultur och hälsa: genom samarbeten med forskning genereras och delas kunskap
 - b. Främja äldres möjlighet till kulturupplevelser och delaktighet i kulturlivet: utveckling av modeller för delaktighet och förmedling
3. Kulturens rum och platser
- a. Skapa förutsättningar för goda och hållbara livsmiljöer ur såväl ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv: Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö är ett verktyg som ger goda förutsättningar till livsmiljöer med människan som utgångspunkt
 - b. Främja ett brett kulturutbud av hög kvalitet i hela Skåne: konstsamlingen finns på många olika platser i hela Skåne, till exempel vårdcentraler, ungdomsmottagningar, sjukhus och bussdepåer
4. Barn och ungas rätt till kultur
- a. Stärka barn och ungas möjlighet till inflytande och delaktighet: Barn- och ungdomsråd engageras i de verksamheter och miljöer som berör dem
5. Digital utveckling
- a. Stimulera utvecklingen av digitala lösningar som främjar allas möjligheter att ta del av och delta i kulturlivet oavsett funktionsförmåga: utveckling av app och bildskärmar på sjukhusrum är hjälpmedel för kunskap och fördjupning om konstverken

3 Region Skånes konstsamling

3.1 Visionen

Region Skånes konstsamling ska vara en drivande och konstnärligt utforskande kraft, med omsorg om människan.

3.2 Konstsamlingens syfte

Syftet med Region Skånes konstsamling är att:

- genom konsten medverka till hållbara vårdmiljöer
- bidra till positiv patientupplevelse och arbetsmiljö
- stärka den regionala infrastrukturen för bild- och form
- vara konst- och folkbildande

3.3 Konstsamlingens mål

Mål med Region Skånes konstsamling är att:

- utvecklas enligt sin vision genom produktion, förvaltning och förmedling
- i samverkan med Region Skånes verksamhetsområden utveckla hållbara vårdmiljöer
- bestå av professionell konst som stärker den regionala infrastrukturen för bild- och form
- omsätta Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö och därigenom vara långsiktigt hållbar i det offentliga rummet: konstnärligt och kulturellt, miljömässigt, socialt och ekonomiskt

Lenke Rothman, *Vakter*, 1968. Kunskapscentrum Malmö. Foto: Kristina Möster Nilsson

4 Grundprincip Region Skånes konstsamling

Grundprincip för Region Skånes konstsamling

Vision

Region Skånes konstsamling ska vara en drivande och konstnärligt utforskande kraft, med omsorg om människan.

Grundprincipens syfte och funktion

Grundprincipen beskriver de vägledande principer som ligger till grund för användning och utveckling av Region Skånes konstsamling.

Arbetet med konstsamlingen tar avstamp i Region Skånes värderingar:

- Att vara välkomnande
- Att vara drivande
- Att visa omtanke och respekt

4.1 Producera

Konsten i Region Skånes konstsamling ska vara av hög konstnärlig verkshöjd och spegla den mångfald av konstnärliga uttryck och konstnärskap som finns regionalt och nationellt idag. Nya konstnärliga perspektiv och tekniker ska tillföras och komplettera den befintliga konstsamlingen. Inköp och produktion av konst till konstsamlingen kan vara konstnärligt gränsöverskridande och av materiell och immateriell karaktär, såväl som tidsbeständig och tillfällig konst. Gåvor och donationer är del av och kan komplettera konstsamlingen.

4.2 Förvalta

En väl förvaltd konstsamling är en resurs för både samtida och framtida generationers invånare i Skåne.

Konstsamlingen, som är i ständig rörelse, kräver regelbunden och strukturerad tillsyn. Därför ska det finnas rutiner för konstsamlingen som ska följas enligt Regionfastigheters beslutade processkarta. Så kan konstens

väg följas; från att konstinköp eller donation anskaffats konstsamlingen till placering och status. Genom god förvaltning skapas översiktlig konsthistoria.

Att förvalta konstsamlingen innebär att regelbunden dokumentation, katalogisering, inventering och tillståndskontroll görs. Det ska finnas rutiner för riskbedömning, skada och förlust. Mellanlagring av konst ska ske på ett tillfredsställande sätt ur två perspektiv: konsten ska inte ta skada och arbetsmiljön ska vara fullgod. Det ska finnas en plan för underhåll i form av samlingsvård och konservering för att ta hand om konstsamlingen. Att förvalta konst innebär även att delar av konstsamlingen kan avvecklas. Gallring ska ske när bedömning görs att konsten inte anses kunna visas eller konserveras på ett försvarbart sätt av etiska eller/och ekonomiska skäl. Enligt praxis säljer Region Skåne inte verk ur konstsamlingen.

Försäkring och hantering av rättigheter regleras i relevanta avtal. Vid deponering eller utlån av konst skrivs avtal för att reglera ansvarsförhållande.

4.3 Förmedla

Genom konsten blir världen större och mer lustfylld. Konsten berättar om livet och förklarar världen. Att göra en konstnärlig gestaltning till en plats är Region Skånes sätt att ge sina medborgare ett omtänksamt bemötande. Alla invånare i Skåne ska ha möjlighet att möta konsten i Region Skånes fastigheter och verksamhetsområden.

Konstverk ur konstsamlingen ska installeras och visas inom Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd. Konst ur samlingen kan deponeras hos externa vårdgivare som har avtal med Region Skåne. Konst kan lånas ut till andra organisationer när utställning överensstämmer med Region Skånes konstsamling övergripande syfte. Konstsamlingen förmedlas till invånare genom att konsten i första hand visas i publika utrymmen.

En konstupplevelse i vårdmiljö kan stärka känslan av sammanhang, mening och närvaro och bidra till ett ökat välbefinnande och en god existentiell hälsa. Region Skåne berättar om konstnärlig gestaltning genom olika metoder och medier. Att berätta om konstsamlingen och unika konstverk är ett sätt att ta till vara på människans möte med konsten. I ett konstverk och i en människa finns en mångfald av berättelser. Ett konstverk kan spegla en berättelse, en känsla eller det ordlösa. En konstupplevelse kan vara det osagdas kunskap.

Samarbete med kulturverksamheter, sjukhusbibliotek eller andra relevanta parter kan fördjupa upplevelsen och kunskapen kring konsten. En konstpedagogisk förmedling anpassas till platsens förutsättningar och efter verksamhetens möjligheter och behov.

5 Riktlinjer Region Skånes konstsamling

Riktlinjer för Region Skånes konstsamling

För kompletterande information om konstnärlig gestaltning se Riktlinjer för konstnärlig gestaltning – Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd (skane.se)

Vision

Region Skånes konstsamling ska vara en drivande och konstnärligt utforskande kraft, med omsorg om människan.

Riktlinjernas syfte och funktion

Riktlinjernas syfte är att beskriva hur Region Skåne arbetar med konstsamlingen och betonar ett tvärssektoriellt perspektiv i enlighet med Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö. Riktlinjerna utgör underlag för styrning och utveckling av konstsamlingen genom produktion, förvaltning och förmedling av konstsamlingen.

Arbetet med konstnärlig gestaltning tar avstamp i Region Skånes värderingar:

- Att vara välkomnande
- Att vara drivande
- Att visa omtanke och respekt

5.1 Producera

Kriterier för inköp, gåvor och donationer

Inköp, gåvor och donationer ska vara professionellt utförd konst. Varje unikt konstverk ska ha konstnärlig verkshöjd. Inköp, gåvor och donationer ska representera regionens mångfald av både konstnärskap och konstnärliga uttryck.

För att uppnå konstsamlingens mål är kriterierna att konstinköp, gåvor och donationer:

- Förhåller sig till platsens, verksamhetens och arkitekturens förutsättningar
- Förhåller sig till samtida konstnärers arbete. I den mån konstsamlingen behöver kompletteras kan betydande konsthistoriska förvärv göras av konstnärer yrkesverksamma under 1900- och 2000-talet.
- Förhåller sig öppen till gränsöverskridande konstnärliga uttryck i form av material, teknik och utförande.

Inköpsplatser

För att uppnå konstsamlingens mål är kriterierna för inköpsplatser att nyanskaffning till konstsamlingen görs genom:

- Inköp via visningssammanhang som stärker den regionala infrastrukturen för bild och form.
- Inköp i varierade visningssammanhang så som gallerier, konstinstitutioner, mässor, organiserade portfoliovisningar, organiserade open-call samt etablerade och registrerade konstnärsnätverk.

Beslut och ekonomi

Regionfastigheter genomför inköp till Region Skånes konstsamling. Samtliga konstinköp omfattas av LOU (Lag om offentlig upphandling) och likabehandlingsprincipen.

Beslut om konstinköp för medel från kulturnämnden

Beslut om inköp med medel för kulturnämnden fattas av Regionfastigheters konsthandläggare. Konsthandläggare har rätt att köpa in konstverk enligt gällande delegationsordning, för närvarande till ett värde av 4 prisbasbelopp. För inköp över detta krävs beslut i kulturnämnden.

Beslut om inköp genom bygginvestering och utrustnings- och inredningsbudget görs enligt rutin för Byggprocessen och Konstprocessen, Regionfastigheter. Rutinen baseras på Regionstyrelsens beslutade Riktlinjer för konstnärlig gestaltning – Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd (se sid 21)

Beslut om donation och gåva

Beslut om att acceptera eller avslå en förfrågan om gåva eller donation fattas av konsthandläggare Regionfastigheter. Konsthandläggare har rätt att

besluta om gåva eller donation enligt gällande delegationsordning, för närvarande till ett värde av 4 prisbasbelopp. För gåva eller donation över detta krävs beslut i kulturnämnden.

Villkor

Den konst som tillfaller Region Skånes konstsamling genom gåva eller donation ska inte vara förenad med särskilda villkor. Gåva eller donation följer konstsamlingens plan för förvaltning och förmedling.

Proveniens

Vid osäkerhet kring gåvans eller donationens proveniens ska donator lämna bevis för proveniens. Bevis ska godkännas av konsthandläggare Regionfastigheter.

5.2 Förvalta

En väl förvaltd konstsamling är en resurs för både samtida och framtida generationer invånare i Skåne. Konstsamlingen ska kontinuerligt vårdas och förvaltas genom:

Dokumentation

Inom ramen för dokumentation och registerhållning hanteras alla typer av dokumentationsprojekt som berör konstsamlingen. Dokumentation är ett sätt att säkerställa ett transparent och välgrundat arbetssätt. Enskilda processer såsom anskaffning av konst, gallring och konservering är särskilt viktiga att dokumentera.

Katalogisering

Det ska finnas ett välvårdat register för konstsamlingen. Katalogisering tillgängliggör information om konstsamlingen. Registret ska visa grundläggande information om verk, placering och konstnärskap. Registret ska skyddas från att utsättas för digital manipulation.

Beståndsinventering av konstsamlingen

Genom beståndsinventering kontrolleras att grundinformation finns för konstverk i konstsamlingen samt att inventering av placerad konst genomförs kontinuerligt.

Tillståndskontroll och teknisk bedömning

Enligt rutin ses konstverk över för statusbedömning.

Samlingsvård och konservering

Vård av konstsamlingen innebär att det finns en underhållsplan för att förvalta konstverk. Vid behov ska verk åtgärdas för restaurering, konservering, om- och avramning eller gallras för destruktion. Om material i konstverk upptäcks vara skadligt ska åtgärd vidtas.

Riskbedömning, skada och förlust

Frågor och ärende rörande risker, skada och förlust av konstverk ur konstsamlingen ska hanteras reaktivt. Vid eventuell skada av konstverk görs en bedömning om åtgärd av verket. Vid stöld av konstverk görs polisanmälan.

Avveckla konst

Gallring sker när bedömning görs att konsten inte anses kunna visas, eller konserveras, på ett försvarbart sätt av etiska och ekonomiska skäl.

Beslut om destruktion fattas av konsthandläggare. Om konsthandläggare bedömer att destruktion av unikt konstverk inte kan uteslutas kan konsthandläggare fatta beslut om avveckling efter kontakt med upphovsperson eller efterlevande. Vid särskild anledning kan konst i stället för destruktion återbördas i befintligt skick till upphovsperson eller efterlevande.

Försäkring

Region Skåne tecknar försäkring.

Hantering av rättigheter

Region Skåne tecknar licens för bildupphovsrätt.

Deponering av konst

Vid korttids- och långtidsdeponeringar ska avtal tecknas.

Försäljning av konst

Enligt praxis säljer Region Skåne inte konst ur konstsamlingen. Konsten tillför värden som i första hand inte kan mätas på en ekonomisk skala. Den

konst som av olika skäl inte visas ska därför inte vara föremål för försäljning.

5.3 Förmedla

Konstsamlingen förmedlas genom tre olika nivåer: installera konst, berätta och presentera konst och förmedla och fördjupa konst. Den första nivån är grundläggande och pågående, medan efterföljande nivåer står inför utvecklingskede.

Installera konst

Konstsamlingen finns i de lokaler som Region Skåne har verksamhet i eller vårdavtal med. Den största delen av samlingen visas inom hälso- och sjukvården som till exempel väntrum, entréer och mottagning, men även i till exempel konferensrum och andra miljöer inom Region Skåne.

Konstsamlingen installeras i första hand i Region Skånes publika miljöer. Prioriterade målgrupper är barn och unga, psykiatri och onkologi.

Verkskyltar med grundläggande information ska alltid finnas i närhet till konstverken.

Berätta och presentera konst

Utökad information om konstverk kan ges via olika medier såsom film, audioguide eller texter. Att berätta om konsten ska vara en vägledning in till en fördjupad upplevelse eller förmedla kunskap om konstverk eller konstsamlingen. I mötet mellan människa och konst är fokus, i vårdsammanhang, på att skapa en känsla av mening och närvaro. Informationsskyltar, anslag med texter eller foldrar kan finnas i närhet till konstverken. Texter kan ge nya perspektiv på motiven och urvalen i en konstkollektion, de kan innehålla direkta frågeställningar, uppmaningar eller uppmuntran till den som läser. Andra medier såsom filmer eller audioguider kan nyttja sin form och finnas på andra ställen än just där verket finns. Till exempel kan en film om ett konstverk visas på flera olika ställen/skärmar/hemsida och en audioguide kan lyssnas på medan man rör sig på en plats.

Förmedla och fördjupa konst

Konstpedagogiska metoder för förmedling kan tillämpas i ett fysiskt möte mellan människa och konstverk. Dessa kan utföras av konstpedagog,

vårdpersonal eller i samarbete med kulturverksamheter. Metoderna bör bygga på en dialogisk kommunikation mellan deltagande parter. Dialogisk kommunikation är en inbjudande och delaktig modell där upplevelsen av konst står i centrum. I mötet mellan människa och konst är fokus, i vårdsammanhang, på att skapa en känsla av mening och närvaro. Förmedling och fördjupning kring konstsamlingen kan med fördel göras i samarbete med andra relevanta aktörer såsom kulturverksamheter, sjukhusbiblioteken, barn- och ungdomsråd, studieförbund eller anhängarföreningar.

Kommunikation om Region Skånes konstsamling sker enligt Regions Skånes kommunikationsstrategi.

6 Konstprocessen

För ett strukturerat och enhetligt arbetssätt utgår Regionfastigheter från lednings-, huvud- och stödprocesser. Konstprocessen är del av huvudprocess Fastighetsförvaltningsprocessen och Regionfastigheters samlingsnamn för de fem delprocesser, arbetsuppgifter och rutiner som Konstservice utför i arbetet med att **producera, förvalta och förmedla** konstnärlig gestaltning inom Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd.

Regionfastigheters Konstprocess

Konstprocessens arbetsuppgifter och arbetsrutinerna baseras på Ramverkets grundprincip och riktlinjer för Region Skånes konstsamling.

För medarbetare att ta del av *delprocessernas processbeskrivning, instruktioner, mallar, checklistor* osv. använd dokumentlänk [Fastighetsförvaltningsprocessen - Konstprocessen \(sharepoint.com\)](#) eller kontakta konstservice@skane.se

6.1 Identifiera behov av konst

En viktig del i att identifiera behov av konst är Dialog och behovsmodellen. Dialog- och behovsmodellen är i grunden en flexibel, inkluderande och medskapande process vars omfattning varierar beroende på uppdraget eller projektets storlek.

Processens metoder och strategier är ett dialog- och planeringsstöd för att kunna bedöma och besluta om föreslaget behov av konst, och att samla in

den information som skapas i processen för vidare bearbetning och fördjupning i ett senare skede i konstprocessen.

Dialog- och behovsmodellens 3 steg

Steg 1 Inventera behov av konst: Utforska konstnärlig gestaltning och svara på frågan VARFÖR?

Steg 2 Utveckla behov av konst: Omfamna och uppmuntra olikheter och diversifierade perspektiv och svara på frågan HUR?

Steg 3 Genomföra behov av konst: Ta hand om resultatet, planera för agerande och svara på frågan VAD?

6.2 Anskaffa konst

I denna process producerar och utvecklar Regionfastigheter konstnärlig gestaltning genom nyförvärv till Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd. Processen innebär att Region Skåne övertar äganderätten till en konstnärlig gestaltning som ska införlivas i Region Skånes konstsamling, och är det formella åtagandet att förvalta den konstnärliga gestaltningen på lång sikt.

6.3 Hantera konst

I denna process förvaltar, samlar, konserverar, och upprätthåller Regionfastigheter kvaliteten på förvaltningsinformation på de åtgärder och kontroller som utförs på objekt i Region Skånes konstsamling.

6.4 Tillhandahålla konst

I denna process förmedlar och tillgängliggör Regionfastigheter konstnärlig gestaltning ur Region Skånes konstsamling genom utlån.

6.5 Avveckla konst

I denna process tas det formella beslutet att Region Skåne ska gallra, avyttra eller fasa ut konstnärlig gestaltning ur Region Skånes konstsamling och att avveckling av konst sker kontrollerat enligt fastställda beslut, metoder och principer.

7 Bakgrund konstsamlingen

Region Skånes konstsamling har en sammansättning som speglar det skånska konstlivet över decennier. Konstsamlingen byggs kring en kärna som består av konst från fyra olika samlingar; Malmöhus och Kristianstads Läns Landsting, Malmö Allmänna Sjukhus och Dicta och O.G. Nilssons konstsamlingar. Idag innehåller konstsamlingen närmre 34 000 konstverk varav det äldsta är från 1600-talet, men mer representativt är att merparten av konstnärerna i konstsamlingen är födda under 1900-talet. Nedan följer text ur katalogen På annan plats: Verk ur Region Skånes konstsamling på Ystads konstmuseum (2017). Texten beskriver bakgrunden till konstsamlingen såsom den är idag och är ett utdrag ur artikeln ”Från hälsokälla till paradisk terapi: ett sekel med Region Skånes konstsamling” av konstkritikern Linda Fagerström.

Vad är syftet med konst i offentliga rum? Många tänker nog i första hand på skönhet; att konst gör en plats vacker, skapar rumslighet och ramar in. Men konst längs en gångväg kan också skänka trygghet och markera samhällets omsorg om stadsrummet, eller bryta vardagens monotoni och stimulera fantasin. Konsten vi möter på väg till arbetet eller skolan kan mana till eftertanke och kasta ljus över historien; berätta om arbete som utfördes i en fabrik eller de liv som för länge sedan levdes i ett kvarter, längs en flod eller förlorades i krig.

Offentliga rum förknippas främst med gator och torg, parker och järnvägs-stationer, platser vi inte behöver särskild tillåtelse för att vistas på. Och trots att vi nog sällan tänker på vårdcentralen eller akutmottagningen i sådana termer, hör faktiskt också vårdens många miljöer till de rum vi alla äger. Vilket konstens syfte är i dessa särskilda, kanske något mer undanskymda, offentliga rum har diskuterats länge. Redan under antiken talade filosofer om betydelsen av att uppleva skönhet i vardagen för att leva ett hälsosamt och långt liv. Att vissa färger har magiska krafter och kan bota sjukdom är en parallell föreställning, också den med djupa rötter i historien. Idéer om att den som vistas i ett grönt rum blir lugn eller bär en röd sten i en kedja runt halsen blir stark är spår av sådana tankegångar, som fortfarande dröjer sig kvar.

Region Skånes konstsamling: en betydelsefull aktör i skånskt konstliv

Vi tar det numer för givet att konst har en självklar plats i vårdmiljöer. Vi möter den i väntrum och trapphus, i behandlingsrum och vid entréer. I

Skåne har konst funnits på sjukhus under de senaste hundra åren – först i försiktig omfattning, numer i betydligt rikare bestånd på såväl sjukhus och vårdcentraler som folktandvårdsmottagningar.

Ett av de tidigaste verken som skapades för en skånsk vårdmiljö är Anders Olssons (1880–1955) ”Hälsokällan” som 1914 placerades framför den dåvarande administrationsbyggnaden alldeles intill entrén till Malmö Allmänna Sjukhus. En kataloganteckning från tiden berättar att verket var tänkt att utgöra en sinnebild för sjukhusets strävan att bringa hälsa och krafter åt dem, som anförtros dess vård”. Att konstverk skulle möta besökare vid representativa byggnader som sjukhus, men också rådhus och skolor, var självklart i början av 1900-talet – däremot dröjde det innan konsten också kom in i byggnadernas korridorer och mottagningsrum.

De planerade, regelbundna inköpen till Region Skånes konstsamling startade först på 1960-talet. Då fanns skiftande riktlinjer för budget och urval – men att konstnärer verksamma i Skåne prioriterades är tydligt. Ibland gjordes beställningar av verk tänkta att placeras på en viss plats, som kallades byggnadsanknuten konst. Ett av de tidigaste exemplen på detta är Barbro Bäckströms ”Blå spegling” som sedan 1973 finns i den byggnad som kallas Långa raden på sjukhusområdet i Malmö.

Lika ofta syftade inköpen till att tillgodose tillgången på konst i samlingen för kommande, framtida behov – en metod där konsten riskerade att direkt hamna i magasin och arkiv i väntan på att en lämplig placering skulle dyka upp. Sedan början av 2012 finns annorlunda riktlinjer. Numer köps det som kallas lös konst – det vill säga flyttbara verk, icke-stationär konst – alltid med en särskild plats i åtanke.

För att läsa hela texten, se katalogen På annan plats: Verk ur Region Skånes konstsamling på Ystads konstmuseum (2017)

Aleksandra Kucharska, Utan titel, 2018. Minneskliniken Malmö.

Foto: Helena Trenk

8 Vägledande dokument

Här samlas de dokument som används i vardagen i arbetet med konstsamlingen.

Riktlinjer för konstnärlig gestaltning – Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd beslutades av Regionstyrelsen 2020 och är ett styrande dokument som anger hur Region Skåne förhåller sig till konstnärlig gestaltning och beskriver hur konstnärlig gestaltning finansieras.

Sveriges nationella arkitekturpolitik genomsyrar allt arbete med konstsamlingen genom *Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö: arkitektur, form, design* (2018).

Region Skånes miljöprogram och *Region Skånes strategi för kultur och hälsa 2022–2030* är hjälp och vägledning för det vardagliga arbetet med konstsamlingen.

Konst som resurs i vården är en studie genomförd av Lunds universitet, på uppdrag av Region Skåne. Den beskriver hur regionens konstsamling kan förmedlas och tillgängliggöras på ett anpassat sätt.

Barnkonventionen och *Jordabalk* (1970:994) är båda lagtexter som arbetet med konstsamlingen förhåller sig till.

8.1 Riktlinjer för konstnärlig gestaltning – Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd

Dokumentlänk: [Riktlinjer för konstnärlig gestaltning – Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd \(skane.se\)](#)

Dnr 2020-POL000151

Riktlinjer, Regionstyrelsen

Datum 2020-04-23

Riktlinjer för konstnärlig gestaltning – Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd

Inledning

Regionfastigheter producerar, förvaltar och förmedlar konstnärlig gestaltning inom Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd. En genomtänkt, sammanhållen och välkomnande arbets- och vårdmiljö signalerar ett omtänksamt bemötande av patienter, besökare och medarbetare. Arbetet med konstnärlig gestaltning tar avstamp i Region Skånes värderingar:

- Att vara välkomnande
- Att vara drivande
- Att visa omtanke och respekt

Riktlinjernas syfte och funktion

Riktlinjerna har upprättats gemensamt av Region Skånes servicenämnd och Region Skånes kulturnämnd med syfte att beskriva hur Region Skåne arbetar med konstnärlig gestaltning, och betonar ett tvärsektoriellt perspektiv där arkitektur, funktion och konstnärliga värden samspelar.

Riktlinjerna:

- Beskriver mål och strategi med konstnärlig gestaltning i ny- och ombyggnadsprojektavseende framtida och befintliga fastighetsbestånd och verksamhetsområden.
- Utgör underlag för planering, styrning och genomförande av konstnärlig gestaltning i ny och ombyggnadsprojekt avseende framtida och befintliga fastighetsbestånd och verksamhetsområden.

Mål med konstnärlig gestaltning

Med Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö – arkitektur, form och design (2018) följer en helhetssyn på formandet av livsmiljön där människan och människans behov är utgångspunkt för utformning. Perspektivet innefattar förutom arkitektur, form och design, även konst, historiska sammanhang och sociala värden. Målet med konstnärlig gestaltning är att vara del av en attraktiv och välkomnande arbets- och vårdmiljö, och stärka helhetsintrycket i den offentliga miljön inom Region Skånes verksamhetsområden och fastighetsbestånd. Med konstnärlig gestaltning menas konst som är fastighetsrelaterad, s.k. fast konstnärlig gestaltning, eller verksamhetsrelaterad, s.k. lös konstnärlig gestaltning:

- Förhåller sig till platsens, verksamhetens och arkitekturens förutsättningar
- Förhåller sig till verksamhetens och arkitekturens krav på generalitet, flexibilitet och förändringsbarhet
- Förhåller sig till gällande kriterier för att bokföra utgiften som materiell investering
- Förvaltas och ägs av Region Skåne enligt jordabalken
- Konstnärlig gestaltning kan exempelvis vara:
- Bearbetning av befintliga material
- Bearbetning och tillägg av arkitektoniska beståndsdelar
- Tillägg av teckning, måleri, video, skulptur och andra konstnärliga uttryck
- Tillägg av konstnärliga konceptuella verk, metoder och strategier

Verksamhetsbeskrivningar, design- och gestaltningsprogram samt specifika krav styr ambitionsnivå, omfattning, behov och val av konstnärlig gestaltning.

Dynamisk hållbarhet

För att uppnå målen med konstnärlig gestaltning ska projekten kännetecknas av en dynamisk hållbarhet. Detta säkras genom att gestaltningarna kännetecknas av:

- Språklig bredd – mångfald av konstnärliga och estetiska uttryck
- Material- och miljömässig hållbarhet - genom att prioritera robusta system och material med lång livslängd, låg energiförbrukning och litet underhållsbehov optimeras förvaltnings- och driftskostnader
- Väl formulerad och tillgänglig tolkning - gestaltningen ska nå en blandad publik och ha förutsättningar att uppfylla dagens och framtidens behov
- Värnandet av historiskt värdefulla kulturarv och kulturmiljöer

- Dokumentation
- God kommunikation och förmedling

Platser

Vid val av platser och omfattning av konstnärlig gestaltning arbetar Region Skåne med nedanstående miljöindelning. Slutlig placering avgörs i dialog med aktuell verksamhet.

- Publik miljö där patienter, besökare, personal och medarbetare vistas
- Verksamhetsnära miljö där verksamhet möter patient och närstående
- Patientnära miljö där patienter ofta är ensamma
- Personalnära miljö där endast personal har tillträde

Ekonomi

Regionfastigheter har ansvar för inköp och upphandling av konstnärlig gestaltning inom Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd. Region Skåne tillämpar en dialog-och behovsmodell för att identifiera och fastställa storleken på investeringskostnaden för konstnärlig gestaltning inom Region Skånes verksamhetsområde och fastighetsbestånd vid ny- och ombyggnation. I dialog-och behovsmodellen ska följande faktorer beaktas:

- Politiska visioner, beslut och byggperiodens tidslängd
- Verksamhetsområde – hänsyn till omfattning ska tas till prioriterade grupper som exempelvis psykiatri, barn och unga samt onkologi
- Arkitekturens förutsättningar – hänsyn ska tas till ovannämnda platsindelning

I kalkylposten som avsätts för konstnärlig gestaltning och dess kringkostnader ska bland annat följande punkter tas i beaktande i den totala konstbudgeten:

- Arvoden – konstnär och konsult
- Resursförstärkning – projektledare och extern projektledare
- Projektering

- Byggnadstekniska åtgärder
- Produktionskostnader
- Materialkostnader
- Transport och resor
- Installation och montering

Ärendeframskrivning av investeringsmedel för konstnärlig gestaltning för ny- och ombyggnadsprojekt görs genom två processer:

- Fastighetsrelaterad konst, sk fast konstnärlig gestaltning, görs i Process för bygginvestering i aktuellt byggprojekt
- Verksamhetsrelaterad konst, sk lös konstnärlig gestaltning, görs i Investeringsprocess för inredning och utrustning i aktuellt byggprojekt

Förvärv av lös konstnärlig gestaltning till verksamheter som inte omfattas av Investeringsprocess för inredning och utrustning i ny- och ombyggnadsprojekt:

- Görs med årligt anslag från Region Skånes kulturnämnd

8.2 Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö

Dokumentlänk: [Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö - arkitektur, form och design \(skane.se\)](#)

Sveriges nationella arkitekturpolitik genomsyrar allt arbete med konstsamlingen genom Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö: arkitektur, form, design” (2018).

Gestaltad livsmiljö fokuserar på hur arkitektur, form och design på olika sätt formar samhället och invånarens vardag och hur de kan bidra till att lösa samhällets utmaningar.

Med perspektivet gestaltad livsmiljö följer en helhetssyn på formandet av livsmiljön där arkitektur, form och design ses som ett sammanhållet område. Med detta som grund är det människan och människans behov som blir utgångspunkt för hur livsmiljön utformas. Området är också viktigt för att

stärka demokratin och för att möta samhällets utmaningar. Den gestaltade livsmiljön berör flera politikområden.

För att ta tillvara på potentialen i arkitektur, form, design, konst och kulturmiljö som verktyg i samhällsbygget krävs förmåga att anlägga tvärssektoriella perspektiv och se till helheten.

Området gestaltad livsmiljö tar vara på insikten om att människors liv påverkar och påverkas av sin omgivning. Det tillhandahåller verktyg och metoder som kan bidra till en hållbar samhällsutveckling och till individers möjlighet att ta plats i samhället.

I politiken för gestaltad livsmiljö framhålls den offentliga konstens avgörande roll för ett mer hållbart samhällsbygge, bland annat för att konsten både kan förstärka befintliga och bidra till nya värden – såväl estetiska som sociala. Konstnärer har under århundraden spelat en viktig roll i gestaltningen av gemensamma rum och bidragit till unika platser och boendemiljöer runt om i landet. Genom konst och konstnärliga processer kan även invånarnas perspektiv och specifika kunskap om platsen ofta tas tillvara. Att ett konstverk genomförs visar på omsorg och en vilja att investera i den lokala miljön.

8.3 Miljöprogram för Region Skåne 2030

Dokumentlänk: [Region Skånes miljöprogram 2030 \(skane.se\)](https://www.skane.se/region/skane/miljoprogram-2030)

Regionfullmäktige beslutade i november 2021 om ett nytt miljöprogram för Region Skåne som pekar ut riktningen för det interna miljöarbetet.

Miljöprogram för Region Skåne 2030 består av tre delar;

- Miljöpolicy
- Långsiktiga strategiska miljömål indelade i tre fokusområden och tidsatta till utgången av 2030
- Bilagor; Genomförande av miljöprogrammet, Bakgrund till fokusområden och Definitioner och termer

Miljömålen delas in i fokusområden

Miljömålen är grupperade i tre fokusområden och har en övergripande koppling till de globala hållbarhetsmålen som finns i Agenda 2030 för respektive område.

Fokusområde 1: Resurseffektiv och cirkulär ekonomi

Innebär att Region Skåne ska arbeta för en cirkulär ekonomi som innebär att minska behovet av ett högt inflöde av material där återanvändning och återvinning främjas och energianvändningen effektiviseras.

Fokusområde 2: Låg klimatpåverkan

Innebär bland annat att Region Skåne fortsätta vara fossilbränslefritt inom egna verksamheten men också driva omställningen i leverantörsdelen genom att ställa krav på fossilbränslefria transporter vid upphandling, inköp och bidragsgivning. Här innefattas också den klimatpåverkan som genereras i produktion och transport av de varor och tjänster Region Skåne använder samt i hantering och transport av de restprodukter som Region Skåne genererar.

Fokusområde 3: Frisk och hälsosam miljö

Innebär bland annat Region Skåne aktivt arbetar med att användningen av särskilt farliga ämnen fasas ut i den egna verksamheten och minska användningen i prioriterade delar av Region Skånes leverantörskedjor.

8.4 Region Skånes strategi för kultur och hälsa 2022–2030

Dokumentlänk: [Hela människan, hela livet Region Skånes strategi för kultur och hälsa 2022–2030 \(skane.se\)](https://www.skane.se/regionens-strategi-for-kultur-och-halsa-2022-2030)

Med den nya strategin vill Region Skåne komplettera och utveckla kulturens roll i vårdsammanhang med att även lyfta kulturens roll i ett förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Strategin tar avstamp i Region Skånes övergripande mål om ”Bättre liv och hälsa för fler”. För att nå upp till det målet ska Region Skåne ha tvärsektoriella och hållbara strukturer för en kultur- och hälsaverksamhet av hög kvalitet. Insatser inom kultur och hälsa ska ses som en integrerad del i arbetet för jämlik hälsa. Det ska uppnås genom att främja forskning och metodutveckling och även kunskaphöjande insatser i intern och extern samverkan.

Målet är att strategin ska bidra till att kulturens effekter för människors hälsa och välbefinnande ska tas tillvara, både inom hälso- och sjukvård och i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Detta ska ske genom att skapa en ökad tvärssektoriell samverkan inom den egna organisationen, men också i samverkan med externa aktörer från till exempel kommuner, kulturaktörer, civilsamhället och akademien.

8.5 Konst som resurs i vården

Dokumentlänk: [Konst som resurs i vården - Utveckling Skåne \(skane.se\)](https://www.skane.se/om-skane/utveckling-och-forskning/utveckling-skane/utveckling-skane-2020-2025/konst-som-resurs-i-varden)

En forskningsstudie om hur Region Skånes konstsamling kan förmedlas och tillgängliggöras för patienter, personal och besökare. Studien sätter konst och konstupplevelsen i relation till hälsa och välmående och visar hur konst i vårdmiljö samsas med många andra behov. Med stöd i nationellt och internationellt prövade konstpedagogiska metoder, ges konkreta förslag på hur konsten kan vara en kraft och tillgång i vårdverksamheter och därmed nå fler invånare.

Studien är ett kunskapsunderlag som ska användas för att utforma möten med konsten, studien visar även att möten med konsten behöver anpassa efter olika situationer och platser och att möten med konsten inte ger samma upplevelse hos alla.

8.6 Barnkonventionen

Dokumentlänk: [Barnkonventionen – kort version \(unicef.se\)](https://www.unicef.se/om-unicef/om-unicef-i-sverige/barnkonventionen)

Barnkonventionen är svensk lag sedan 2020.

Policyn är tydlig; alla Region Skånes förtroendevalda, chefer, medarbetare samt uppdragstagare som möter barn eller deras vårdnadshavare, utför arbetsuppgifter som påverkar barn eller deras vårdnadshavare samt fattar beslut som påverkar barn eller deras vårdnadshavare berörs. I och med att barn är patienter, brukare, klienter, anhöriga, resenärer, kulturkonsumenter och medborgare berörs samtliga verksamheter.

Policyn anger inriktningen för Region Skånes arbete med att leva upp till barnkonventionen på en övergripande nivå.

Barnkonventionen består av 54 artiklar, det finns fyra grundläggande principer (artikel 2, 3, 6 och 12). En femte är speciellt viktig för Region Skåne (artikel 24).

Ett barnrättsperspektiv innebär att barn och ungas mänskliga rättigheter beaktas och tillgodoses i enlighet med artiklarna i FN:s barnkonvention vid varje beslut eller åtgärd som rör dem. För att ett barnrättsperspektiv ska uppfyllas behöver därmed också barnets perspektiv ingå i all prövning och utveckling av konstnärlig gestaltning inom regionen.

2. Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

3. Barnets bästa ska alltid komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ.

6. Varje barn har rätt till liv, att överleva och att utvecklas.

12. Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som rör det. Barnets åsikt ska tillmätas betydelse i förhållande till ålder och mognad. Barnet skall ha möjlighet att höras antingen direkt eller genom en företrädare. Artikeln ger inte barnet rätt till självbestämmande.

24. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård och rehabilitering. Alla länder ska arbeta för att minska spädbarnsdödligheten och bekämpa sjukdomar, undernäring och avskaffa traditionella hälsofarliga sedvänjor. Gravida och nyblivna mammor har rätt till hälsovård.

8.7 Jordabalken

Jordabalk (1970:994) innehåller centrala regler för fastighetsrätt, hyresrätt med mer. Fast konstnärlig gestaltning producerad för Region Skånes miljöer är platsspecifik och definieras enligt 2 kap. 2 §: ”Till byggnad hör fast inredning och annat varmed byggnaden blivit försedd, om det är ägnat till stadigvarande bruk för byggnaden eller del av denna.” Det är fastighetsägaren som är juridisk ägare till fast konstnärlig gestaltning.